

KERKENBELEIDSP WAASMUNSTER

2026 - 2031

Juli 2025

INHOUDSTABEL

INLEIDING

1. ONZE LIEVE VROUW EN SINT-PETRUS EN PAULUS-KERK

- 1.1 Beschrijving van het gebouw
 - 1.1.1 Identificatie en juridische context
 - 1.1.2 Cultuurhistorische waarde
 - 1.1.3 Architecturale mogelijkheden
 - 1.1.4 Bouwfysische toestand
- 1.2 Situering van het gebouw
- 1.3 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie
- 1.4 Visie op toekomstig gebruik
 - 1.4.1 Knelpunten, potenties en aandachtspunten
 - 1.4.2 Visie op toekomstig gebruik

2. SINT-JAN-BAPTISTKERK

- 2.1 Beschrijving van het gebouw
 - 2.1.1 Identificatie en juridische context
 - 2.1.2 Cultuurhistorische waarde
 - 2.1.3 Architecturale mogelijkheden
 - 2.1.4 Bouwfysische toestand
- 2.2 Beschrijving van het actueel gebruik en functie
- 2.3 Visie op toekomstig gebruik

3. SINT-ROCHUSKERK

- 3.1 Beschrijving van het gebouw
 - 3.1.1 Identificatie en juridische context
 - 3.1.2 Cultuurhistorische waarde
 - 3.1.3 Architecturale mogelijkheden
 - 3.1.4 Bouwfysische toestand
 - 3.1.5 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving
- 3.2 Beschrijving van het actueel gebruik en functie
- 3.3 Visie op toekomstig gebruik

NAAR DE TOEKOMST - BESLUIT

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan 2026-2031 omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Waasmunster:

Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Petrus en Pauluskerk, Kerkstraat 74

te 9250 Waasmunster - Centrum

Sint-Jan-Baptistkerk, Sousbeekstraat 103

te 9250 Waasmunster – Ruiter

Sint-Rochuskerk, Sombekedries z/n

te 9250 Waasmunster – Sombeke

De conceptnota “Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk” van de toenmalige Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur Geert Bourgeois uit 2011 schetste een duidelijk beeld van de problematiek met betrekking tot het beheer en het gebruik van de talrijke parochiekerken.

Het grote historisch gegroeide aantal parochiekerken (meer dan 1800 in Vlaanderen), vaak met een aanzienlijke culturele en historische betekenis, contrasteert steeds meer met de toenemende secularisering. Aan de wekelijkse mis neemt nog ongeveer 5% van de bevolking deel en de tendens blijft dalend. Er werd ook vastgesteld dat steeds meer kerken, o.a. door een tekort aan vrijwilligers en een toenemend risico op vandalisme of diefstal, gesloten blijven voor het publiek buiten de reguliere erediensten en andere plechtigheden. Dit dalende gebruik staat haaks op de toenemende noodzakelijke inspanningen voor beheer, onderhoud en renovatie of restauratie van de kerkgebouwen, en dit zowel door de vaak complexe regelgeving als door de financiële consequenties. Heel wat kerkfabrieken hebben steeds meer moeite om de nodige vrijwilligers aan te trekken, van wie bovendien steeds meer deskundigheid verwacht wordt. Ook het teruglopend aantal priesters maakt het de kerkelijke overheid steeds moeilijker om in alle parochiekerken een kwaliteitsvolle werking te blijven verzekeren.

Nadenken over de toekomst van de parochiekerken is dus veel meer dan een financiële discussie. Nadenken over de toekomst van de parochiekerken hangt samen met de pastorale visie van de kerkelijke overheid, de zorg voor ons erfgoed, de praktische en financiële beheersbaarheid van de gebouwen en de bestending of versterking van de maatschappelijke betrokkenheid van de bevolking. In dit kader is ook het sluiten van sommige kerken een moeilijke maar verdedigbare keuze. Het opent mogelijkheden voor herbestemming met vaak een grote maatschappelijke meerwaarde en het maakt het resterende patrimonium en de eredienstwerking op die plekken beter beheersbaar.

Het opmaken van een beleidsvisie voor het kerkenpatrimonium is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van lokale kerkelijke en burgerlijke overheden.

Mede op basis van bovengenoemde conceptnota en door het alsmear minderend aantal priesters, kerkgangers, vrijwilligers, ... werd in augustus 2016 een grote herstructurering in ons Bisdom opgezet.

Er werden 10 dekenaten opgericht en 43 parochies gevormd. Hier en daar ging het wat kunstmatig. Ook in onze Emmanuelparochie merken we dat het samengaan tussen de twee gemeenten Hamme en Waasmunster niet evident is.

Acht jaar na deze grote hervorming in ons bisdom merken we dat de nieuwe structuren reeds achterhaald zijn.

We durven hierbij enkele kritische bedenkingen maken:

- De hervorming in ons bisdom is vooral rond het ambt van de pastoor gebouwd. Zal een verder krimpend aantal priesters opnieuw tot een herstructurering leiden? Worden parochies en gelovigen zo niet opgeofferd aan de structuur? Durft men - steeds verwijzend naar het kerkelijke recht - geen moediger keuzes maken en leken echte verantwoordelijkheid geven?
- Hoever kan een herstructurering gaan: hoever kan het ambtsgebied van een pastoor reiken? Is dit nog haalbaar, laat staan zinvol? Hoe kan je nog pastor-herder zijn in deze situatie? Worden de overgebleven actieve priesters niet meer en meer uitgeperst...
- Uit omgevende parochies merken we dat die worden opgeheven of uit elkaar getrokken. Na acht jaar werken - met vallen en opstaan - is dit pijnlijk om vast te stellen. Staat ons na 2031 niet hetzelfde te wachten?

Naar aanleiding van de bovengenoemde conceptnota en op basis van het pastoraal plan Hamme/Waasmunster, werd in Waasmunster een Kerkenbeleidsplan 2020-2026 opgesteld. Hierin werd gesteld dat:

	2017-2019	2020-2026	2026-2031
Sint-Jan Baptistkerk Ruiters	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie (*)	herbestemming niet uitgesloten
Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Petrus en Pauluskerk Centrum	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie
Sint-Rochuskerk Sombeke	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie (*)	kerk met beperkte eredienstfunctie nevenbestemming van toepassing

(*) op basis van 2 dienstdoende pastoors

In 2021, toen er nog maar 1 actieve priester was, werd de beslissing genomen om enkel in de Centrum-kerk te Waasmunster eucharistie te vieren, de initiatiesacramenten (doopsel en vormsel) aan te bieden en huwelijken en uitvaarten te organiseren.

Met als gevolg dat mensen afhaakten. Maar we zagen ook gelovigen die de nieuwe stap waagden en aansloten. Vandaag mogen we blij zijn met het aantal aanwezigen in onze kerken. Er is voorlopig geen vermindering van het aantal kerkgangers, integendeel. We beseffen wel dat ook bij ons het kerkpubliek veroudert.

De huidige pastoor-moderator Marc Verwaeren heeft de intentie om tot 2031 als pastoor op onze parochie actief te blijven. Daarna zullen we nieuwe keuzes moeten maken. Maar groeien naar een nauwere samenwerking blijft een moeilijk iets ...

Na de installatie van de nieuwe gemeenteraad Waasmunster, moeten kerkfabrieken (CKB's) hun meerjarenplannen indienen, op basis van een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Het (geactualiseerde) kerkenbeleidsplan vertrekt vanuit pastoraal plan van de Emmanuelparochie Hamme/Waasmunster voor 2026-2031.

In dit geactualiseerde kerkenbeleidsplan 2026-2031 worden de drie Waasmunsterse kerken,

- beschreven,
- gesitueerd
- het actuele gebruik en functie omschreven
- en wordt er gekeken naar de toekomst.

Bisdom Gent,

Gemeente Waasmunster,

Centraal Kerkbestuur,

1. ONZE LIEVE VROUW EN SINT-PETRUS EN PAULUS-KERK

1.1 Beschrijving van het gebouw.

1.1.1 Identificatie en juridische context.

Adres: 9250 Waasmunster, Kerkstraat nr. 74.

Eigenaar: gemeente Waasmunster.

Kadastraal: Waasmunster 2^e afdeling, sectie C nr. 1032 A.

Oppervlakte: ± 1.204,8 m².

Bouwperiode: het gebouw staat op fundaties uit de VIIIe eeuw.

Het onderging meerdere verbouwingen/aanpassingen in fasen van de XVe (oudste huidig bovengrondse gedeelte) tot de XIXe eeuw.

Bescherming: geklasseerd in twee stappen:

- ↪ Op 3 juli 1943 werden de toren en het oud gedeelte van het koor beschermd blijkens een brief van het provinciaal gouvernement van Oost-Vlaanderen dd. 13/04/1950. Het regentbesluit is van na WO II.

- ↪ Op 28/07/1977 werd de bescherming uitgebreid tot het volledige gebouw.
Aanvullend:
- ↪ Bestaat er een vaststellingsbesluit als bouwkundig erfgoed dd. 05/10/2009.
- ↪ En is het sinds 16/07/1987 deel van de bescherming als dorpsgezicht van de dorpskom Waasmunster.
Statuut: parochiekerk met behoud van de eredienstfunctie.
Er bestaat tevens een overeenkomst voor nevengebruik.

1.1.2 Cultuurhistorische waarde.

De Onze Lieve Vrouw en Sint-Petrus en Pauluskerk is de moederkerk van het Waasland. Het gegeven “moederkerk” slaat op het instituut Kerk en niet op het gebouw dat er wel symbool voor staat. De Christianisering van het Waasland (provincie Oost-Vlaanderen) is inderdaad hoofdzakelijk begonnen is vanuit Waasmunster, de eerste en oudste gemeente (vicus) en tevens eerste parochie in dat Waasland.

Het gebouw is het symbool voor wellicht één der belangrijkste mijlpalen in onze beschaving. Bovendien heeft het een uitzonderlijk architecturaal belang als gevolg van de vele ingrepen tussen de XVe en XXe eeuw.

1.1.3 Architecturale mogelijkheden.

Het gebouw is volledig vrijstaand.

Aan de voorzijde, het koor, bevindt zich de ingang van de sacristie waar ook het parochiesecretariaat en de thuisbasis van de Kerkraad en het CKB gevestigd zijn.

Links vooraan is een kapel aangebouwd, destijds doopkapel maar nu de stookruimte. Rechts vooraan is een kapel aangebouwd die een uitbreiding van de sacristie vormt.

De toegang tot de kerk is zeer rolstoelvriendelijk. Uitbreidingen en/of verdere compartimentering zijn niet mogelijk. Er is 1 (één) toilet dat “basic” genoemd mag worden. Bovendien is de toegang via de ruimte waar zich bureelmateriaal (PC, ...) en het archief bevindt. Ingeval van concerten wordt voor een eventuele receptie uitgeweken naar het zeer nabije gemeentelijk vrijetijdscentrum “De Meermin”.

1.1.4 Bouwfysische toestand.

XV – XVIe eeuw:

Gebruik makend van de voorgaande fundaties (VIIIe eeuw) werd een laatgotische kerk in kalkzandsteen opgebouwd met behoud van de oostelijke gevel. De kerk had dan de vorm van een Latijns kruis met middenbeuk.

Verschillende verbouwingen volgden elkaar op. Het oudste deel is de westtoren die, volgens het opschrift **A° IVc IIII** in de zandsteen boven het portaal, van 1404 zou zijn maar correct gelezen staat er 404. De bouw zou begonnen zijn in 1374 want een akte vermeldt dan een herbouw. Aan de toren kwamen er zijkapellen.

Een eeuw later volgt het koor. In de buitenmuur, onder de calvarieberg, is er een steen met de vermelding **A° XV XVII** wat het jaartal 1517 veronderstelt. De uitbreiding was origineel toegankelijk via een opening in de vroegere oostelijke gevel. Aan weerszijden van die opening was er een altaar wat, in combinatie met het transept met altaren, een ongewoon gebouw vormde. Bijna gelijktijdig werden zeer smalle zijbeuken gebouwd.

XVIIe eeuw:

Na de vernielingen tijdens de beeldenstormen begonnen dan de herstellingswerken pas echt. De zijkapellen aan de toren en het transept werden verbonden waardoor zijbeuken werden gecreëerd, zij het nog niet op de volle breedte van de kapellen en de diepte van het transept. De buitenmuren werden deels in baksteen, op het kalkzandstenen parement, gebouwd. Het schip werd in 1608 volledig nieuw gebouwd in classicistische stijl. Het koor werd in 1617 hersteld.

XVIIIe eeuw:

Bij de uitvoering van een openbare aanbesteding (de *Gazette van Gent*, 26 februari 1784) werden de zijbeuken verbreed waarbij de buitenmuren werden gebouwd middels recuperatie van de vroegere buitenmuren. Hierbij werd de diepte van het transept volledig opgenomen, waardoor de zijbeuken nu bijna even breed zijn als de middenbeuk wat ongebruikelijk is. En opvallend: ze zijn niet symmetrisch.

XIXe eeuw:

De sacristie werd in 1844 vernieuwd en uitgebreid langs de zuidzijde, de datum is vermeld op de sluitsteen boven het oostelijk raam. Aan de noordzijde werd symmetrisch een doopkapel gebouwd. In 1845 werden dan de vensters in de westgevel dichtgemaakt. De middenbeuk werd in 1855 verhoogd en kreeg een afzonderlijk dak. In 1868 wordt het stenen gedeelte van de toren verhoogd en krijgt hij een nieuwe slankere torenspits. In het tweede deel van de XIXe eeuw tenslotte komen er nieuwe glasramen en wordt een kastekort aangevuld door twee biechtstoelen en de preekstoel te vervangen door goedkopere exemplaren.

XXe eeuw:

Het Vereecken grootorgel, gebouwd in 1864, werd gerestaureerd tussen april 1967 en oktober 1968. De restauratie kan niet als geslaagd bestempeld worden en gebeurde zonder respect voor het origineel.

Tussen 1978 en 1989 was de kerk het onderwerp van een “grote” restauratie, zowel binnen als buiten.

XXIe eeuw:

In 2005-2006 wordt het verwarmingssysteem grondig vernieuwd.

In 2009 wordt de kerk beveiligd tegen inbraak. In hetzelfde jaar worden de drie bovenste niveaus van de toren behandeld tegen de klopkever.

In 2010 wordt de overbrenging van het torenuurwerk vernieuwd en worden de wijzerplaten gerestaureerd. Gelijktijdig wordt ook het luidsysteem vervangen, zowel processor als aandrijving op de klokken zelf.

In 2012 worden de, zwaar door vocht aangetaste, XVe eeuwse zuilen geïnjecteerd en ingekuipt.

In 2015-2016 worden lambrisering en biechtstoelen grondig gerestaureerd. In dezelfde periode worden alle glasramen vakkundig gerestaureerd, na eerdere minder geslaagde ingrepen.

In 2016 wordt het dak grondig nagezien en hersteld waar nodig, de dakgoten en de afvoeren worden volledig vernieuwd.

In 2017 volgt de gedeeltelijke restauratie van de Calvarieberg, meer bepaald van het gipsen Christusbeeld. De geluidsinstallatie wordt aangepast om tegemoet te komen aan de vraag van oudere kerkgangers met afnemend gehoor.

In 2020 wordt de hoogdringende restauratie van de toren, en in het bijzonder van de kapellen, aangevat.

In 2022 wordt de linker zijbeuk afgescheiden van de liturgische ruimte met lage wanden. Dit overeenkomstig de geldende regels ten behoeve van een permanente nevenbestemming. Met name de vestiging van het Roosenbergmuseum, afkomstig uit de Roosenbergabdij – eveneens te Waasmunster – welke enige jaren voordien verlaten werd door de Mariazusters van Franciscus.

In 2023 worden beeldschermen geïnstalleerd ter vervanging van regelmatige tekstblaadjes welke milieu- en financieel belastend zijn. De noodzakelijk bijhorende pc is een private schenking.

In 2025 wordt alle extern houtwerk, zijnde ramen en dakgoten, grondig aangepakt. Hetzij middels herstelling waar nodig en voor 7 jaar gegarandeerd schilderwerk. Poort, torendeurtje en sacristiedeuren werden in 2021 reeds behandeld.

In 2025 wordt de bliksemafleiding hersteld en terug geactiveerd.

In de daaropvolgende jaren wordt het binnen houtwerk, onder de daken en van de toren, opnieuw behandeld. Daarbij wordt de toegang tot de daken veiliger gemaakt. Altaren (in hout, marmerimitatie geschilderd), beelden in de koren en andere kunstwerken zullen gerestaureerd worden overeenkomstig het Beheersplan.

1.2 Situering van het gebouw.

Het vrijstaande gebouw is gesitueerd aan het zuidelijk einde van de dorpskern van Waasmunster.

Aan de voorzijde, het traditioneel oostelijk gerichte koor, bevindt zich het Kerkplein. Tegen het koor is de ingang van de sacristie met huisnummer 10.

Aan de achterzijde, de kant van de westtoren en de toegangspoort loopt de Kerkstraat die zich verbreedt tot het, destijds het weinig gebruikte, dorpsplein dat verkeersluw gemaakt werd.

Tot 1938 was het omringd door het kerkhof dat weinig gebruikelijk cirkelvormig was. Momenteel is er aan de noordzijde een parking, een straat voor doorgaand verkeer en tegen het gebouw een groene zone waarin zich nog enkele grafkelders bevinden. Vooraan is een kapel aangebouwd, destijds doopkapel met de bedoeling de symmetrie te behouden met de uitbreiding van de sacristie aan de zuidzijde.

Aan de zuidzijde is er enkel beperkte parkeergelegenheid en een groene zone. Vooraan is een kapel aangebouwd die een uitbreiding van de sacristie vormt en die dus de bijkomende ruimte biedt nu in gebruik als parochiesecretariaat en de thuisbasis van de Kerkraad en het CKB, zoals hoger vermeld.

1.3 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

Capaciteit:

Er staan 450 stoelen, recent breed type met rieten zitting. Er worden occasioneel 150 stoelen bijgeplaatst, door de gemeente ter beschikking gesteld, type stapelbare plooiestoel uit kunststof. Totale capaciteit: 600 stoelen.

Eredienst:

- Er zijn geen erediensten in de week met uitzondering van bepaalde bijzondere momenten in het liturgische jaar, bijvoorbeeld in de Goede Week, of ter gelegenheid van patroonheiligen, zoals H. Barbara en H. Cecilia.
- Er is 1 eredienst op de zondagen en de kerkelijke feestdagen met gemiddeld 110 aanwezigen.
- Er zijn op jaarbasis een 30-tal begrafenissen.
- Er zijn op jaarbasis een 6-tal huwelijken.
- Er zijn op jaarbasis een 30-tal doopvieringen.
- Er zijn op jaarbasis 7 schoolvieringen (begin schooljaar, Aswoensdag, einde schooljaar, voorbereiding eerste communie en vormselviering, 2 x familiarisatie met de kerk).
- Er zijn de catecheselessen met een 6-tal vieringen.
- Er zijn eveneens een 10-tal parochiale ontmoetingsdagen met telkens een viering.

Permanente nevenactiviteit:

In 2022 werd het Roosenbergmuseum, afkomstig uit de Roosenbergabdij in de linker zijbeuk geïnstalleerd. Vermelde abdij werd enige jaren voordien verlaten door de Mariazusters van Franciscus. De collectie is voor onbepaalde tijd ondergebracht in de kerk. Een en ander is contractueel vastgelegd met de congregatie, die (voorlopig) eigenares blijft en het Bisdom Gent.

Het museum is belangrijk op zowel godsdienstig als sociaal vlak:

- in het Waasland, en bij uitbreiding ver erbuiten, omdat hier de bakermat van die regio bewaard wordt en visueel toegankelijk is. Ongeacht het al dan niet gelovig zijn, en fouten in het verleden, wordt hier herinnerd aan het feit dat onze beschaving en welvaart berusten op het Christendom;
- in Waasmunster zelf omdat hier de inwoner zijn herkomst en identiteit kan ontdekken. Dit, onder meer, dankzij de goed gecoördineerde samenwerking met het enige andere museum in de gemeente. Overigens vormen zij samen een van de belangrijkste, zo niet de voornaamste, toeristische aantrekkingspolen van de gemeente.

Andere:

- Er worden regelmatig lezingen gegeven betreffende (visuele) kunsten, al dan niet gestoeld op aanwezige of tijdelijk geëxposeerde werken. Het onderwerp is nooit noodzakelijk religieus maar zeker ook niet in strijd ermee.
- Er is jaarlijks 1 tentoonstelling van een gedeelte van de kerkschatten.
- Tijdens de jaarmarkt is er telkenjare de mogelijkheid voor de gemeentelijke kunstacademie om werken tentoon te stellen. Los daarvan zijn er die dag altijd optredens van de plaatselijke muziekschool en harmonie.
- Op jaarbasis zijn er 2 à 3 concerten, telkens met opbrengst voor een goed doel.

Toegankelijkheid:

- De kerk is open van 09:30 tot 12:00 op vrijdagen (marktdag) en zaterdag. Het aantal bezoekers is dan > 10.
- De kerk is, naast het museum ook, open voor bezoekende groepen op eenvoudige aanvraag. De groepen bestaan gemiddeld uit een 20-tal personen. De bezoeken worden begeleid door een opgeleide gids. Zij kunnen ook inclusief de toren zijn.
- De kerk wordt enkel geopend als er permanent toezicht is (zie ook gebruik sacristie).
- Het koor wordt permanent bewaakt. Er is een alarmsysteem actief wanneer de kerk gesloten is.

1.4 Visie op toekomstig gebruik.

1.4.1 Knelpunten, potenties en aandachtspunten.

- Tijdens de komende legislaturen is het noodzakelijk dat investeringen qua onderhoud aanvaard worden.
- Als gevolg van de noodzakelijke beveiliging worden principieel geen sleutels noch codes gegeven. Dit vereist een “permanentie” van de Kerkraadsleden. Momenteel vormt dat geen onmiddellijk probleem maar er moet een verjonging voorzien worden.

1.4.2 Visie op toekomstig gebruik.

- 2026-2031:

De kerk blijft in gebruik voor erediensten, gebaseerd op enerzijds de geschiedkundige achtergrond, waardoor er ook vrij regelmatig gasten uit andere parochies – en zelfs andere landen – aanwezig zijn, en anderzijds op de centrale ligging van de kerk binnen de gemeente. De aanwezigheid van het aantal gelovigen lijkt nauwelijks te fluctueren, er wordt zelfs een (zeer) lichte stijging waargenomen: waar het aantal klassieke oudere kerkgangers op natuurlijke wijze afneemt, zijn er meer jonge mensen die de weg naar de kerk vinden.

Eerder kwamen de 3 Waasmunsterse parochies overeen gezamenlijk een inspanning te plegen om dichter naar elkaar toe te groeien. Dit kon door de wekelijkse vieringen gemeenschappelijk te houden waarbij het belangrijk is dat deze steeds in dezelfde kerk doorgaan rekening houdend met de leeftijd van een aantal kerkgangers in functie van hun geheugen, aanpassingsvermogen en verplaatsingsafstand. Inmiddels werd beslist twee parochies samen te voegen. Met name de Onze Lieve Vrouw Sint-Petrus en Paulus parochie (Waasmunster centrum) en de Sint-Jan Baptist parochie (Waasmunster Ruiters) worden effectief één per 1 januari 2025.

Een belangrijk element is het toenemende aantal bezoeken door de vrije basisschool in Waasmunster. Zij hebben vieringen bij het begin en het einde van het schooljaar, met Kerstmis, Driekoningen en een bijkomende in de loop van het schooljaar. Dit telkens met de volledige school. Zie ook § 6 van het punt “Eredienst” onder hoofdstuk 3 hiervoor.

Er zijn (tot nu toe) twee organisaties die jaarlijks een concert voor een goed doel in de kerk organiseren. Daarnaast zijn er nog enkele eenmalige of sporadische concerten. En tenslotte zijn er regelmatig aanvragen voor bezoeken aan de kerk, de toren, de klokken (zie You tube), Er wordt een stelselmatige toename van beide activiteiten vastgesteld.

- 2026-2031:

De bedoeling is om effectief 1 blijvende parochiekerk in Waasmunster te komen, mede overeenkomstig de richtlijn van het bisdom. Op basis van de centrale ligging en de geschiedkundige positie in het Waasland is dit de centrumkerk.

➤ 2031-....:

Op termijn is het onvermijdelijk en noodzakelijk in Waasmunster 1 parochiekerk te behouden. Omwille van de centrale ligging – en de geschiedkundige positie in het Waasland – is dit de Onze Lieve Vrouw en Sint-Petrus en Pauluskerk in het centrum. Naast het religieuze aspect is dit ook belangrijk in het kader van de hogervermelde nevenbestemming.

2. SINT-JAN-BAPTISTKERK

2.1 Beschrijving van het gebouw

Landelijke neogotische kerk ingeplant aan de oostelijke straatzijde op een lichte verhevenheid.

2.1.1 Identificatie en juridische context.

ADRES:

Sousbeekstraat 103

9250, Waasmunster (Ruiter)

EIGENAAR:

Kerkraad Ruiterskerk Sint-Jan Baptist

KADASTER:

Parochiekerk Sint-Jan-Baptist (Ruiter) of Ruiterkerk met inbegrip gedeelte van het voorliggende plein, gelegen te 9250 Waasmunster, Sousbeekstraat 103. Bekend ten kadaster: 2e afdeling, sectie C, perceelnummer 465P. Oppervlakte: 1.889,92 m²

BOUWJAAR/PERIODE:

Begin van de bouw van de kerk: 1877. Eerstesteenlegging: 23 april 1879. De gedenksteen vooraan links in het priesterkoor herinnert eraan. De kerk, toegewijd aan het Heilig Hart van Jezus, staat onder het patroonschap van de Heilige Johannes Baptist.

Johannes is de voornaam van de schenker Johannes-Baptista Vermeulen. De kerk werd opgericht tot zalige gedachtenis van de schenker door zijn echtgenote en zijn kinderen. Hij was degene die de Roosenbergabdij kocht van de Franse bezetter na de inbeslagname ten tijde van de Franse revolutie.

BESCHERMING:

Overeenkomstig het Vaststellingsbesluit dd. 5 oktober 2009 is het gebouw beschermd als **bouwkundig erfgoed**. De bescherming is van kracht sinds 12 juli 2012 als monument

Parochiekerk Sint-Jan-Baptist

Het orgel is afzonderlijk beschermd als Parochiekerk Sint-Jan-Baptist: orgel sinds 12 juli 2012.

De originele bescherming ervan was geldig sinds 14 oktober 1975 in de hoofdkerk te Lokeren.

STATUUT BINNEN HET PASTORALE PLAN:

Geen wekelijkse eredienst functies. Wel nog huwelijken en begrafenissen, zoals tot op heden het geval was. Dit tot de mogelijke permanente gebruiks-overeenkomst of verkoop.

2.1.2 Cultuurhistorische waarde.

Typologie:

Parochiekerken.

Stijl:

Neogotiek.

Datering:

Vierde kwart XIXe eeuw.

Ontwerpers:

Verhaegen, Arthur en Geirnaert, Hendrik (Henri).

Beschrijving:

De Sint-Jan-Baptistkerk heeft als ruimtelijk structurerend herkenningspunt een bakenfunctie voor de landelijke wijk Ruiter. Visueel, historisch en stilistisch accentueert het kwalitatieve ensemble van nieuwe parochiekerk met de vroegere pastorie als opmerkelijke neogotische site de centrumfunctie ervan aan de hoofdstraat in een oude wijk. Het deels gekasseide voorplein van de kerk met bomenrij omgeven door een groene aanplanting maakt historisch en ruimtelijk contextueel integrerend deel uit van deze kerksite die als beeldbepalende

component van betekenis is voor de in 1886 opgerichte nieuwe parochie-gemeenschap van Ruiterskerk.

In casu bestaat de architectuurhistorische waarde uit het bakstenen kerkgebouw van de landelijke wijk Ruiterskerk, naar plannen van de Gentse ingenieur-architect Arthur Verhaegen van 1876. Het is een mooi en herkenbaar voorbeeld van zijn sobere Sint-Lucasneogotiek geïnspireerd op de 13de-eeuwse Brugse gotiek. Binnen het beperkt bekende architecturale oeuvre van Arthur Verhaegen is deze kerk één van de weinige parochiekerken die hij realiseerde. Samen met de eveneens naar zijn plannen in 1876 gebouwde neogotische pastorie van de parochie Ruiterskerk stond de kerk, die werd gefinancierd door de lokale adellijke weldoeners, symbool voor de nieuwe parochiegemeenschap. Architectuurhistorisch is het gebouw zeer representatief voor de op de vroege gotiek geïnspireerde neogotische stijl gekenmerkt door de traditionele bouwmaterialen, baksteen en blauwe hardsteen, de basilicale aanleg met hoog oprijzend schip, de smalle lancetvensters en een achzijdige kruisingstoren.

Artistiek is de Ruiterskerk ook een mooi voorbeeld van een neogotisch totaalconcept of gesamtkunstwerk dat een coherent artistiek concept uitstraalt. De artistieke waarde ligt vooral in het kwalitatief hoogstaand ontwerp, de door de atelier van Verhaegen geleverde figuratieve glasramen en het kwaliteitsvolle neogotisch meubilair van de Gentse beeldhouwer Eduard Vanden Eynde. Dit werd specifiek voor de kerk gerealiseerd. Het hoofd- en de beide zijaltaren met hun retabel, de lambrisering, koorbanken, preekstoel, beide biechtstoelen, communiebankfragmenten en de kruisweg vormen een stilistisch harmonieus ensemble met het neogotische kerkinterieur. De resten van figuratieve neogotische wandschilderingen, door kunst-schilder Marissael, en een aantal polychrome heiligenbeelden getuigen nog van de karakteristieke polychrome interieurdecoratie en uitrusting eigen aan de stijl.

Op de site <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/88578> is een gedetailleerder beschrijving beschikbaar. Enkele te onthouden details zijn:

- ✓ Links van de kerk staat nog wat eens een katholiek schooltje was. Dit, samen met de kerk en de pastorie rechts, domineert sterk het karakter van het centrum van de wijk Ruiter.
- ✓ Het pad tussen de kerk en de pastorie leidt naar het achterliggende, deels omhaagde, kerkhof dat ingewijd werd op 3 februari 1889.
- ✓ Het initiatief voor de oprichting van de kerk werd genomen door de vroegere onderpastoor van Waasmunster-centrum Adolf Rubbens die sinds 1876 ijverde voor een eigen bedehuis in deze afgelegen wijk. Met de steun van de familie Vermeulen uit Gent, bezitters van een buitengoed aan de Belselestraat, thans gekend als "Kasteel Ortegat", kon in 1876 al een noodkerk in gebruik worden genomen. De grond voor kerk en pastorie en aanzienlijke financiële middelen voor de bouw werden ter beschikking gesteld door de weduwe van Jean-Baptiste Vermeulen, barones Dons de Lovendegem en kinderen.
- ✓ De plannen voor de kerk zouden getekend zijn door ingenieur-architect Arthur Verhaegen uit Gent volgens De Potter en Broeckaert). Waarschijnlijk gebeurde dit, evenals die van de pastorie, in 1876. Als leerling-medewerker van Jean Bethune, had hij kort voordien een belangrijk bouwproject in samenwerking met zijn leermeester gerealiseerd. Namelijk het Groot Begijnhof (1873-1874) te Sint-Amandsberg bij Gent. De stilistische verwantschap met de begijnhofkerk die door Bethune werd ontworpen en zijn eigen ander kerkelijk oeuvre is duidelijk herkenbaar.
- ✓ De gekleurde brandglasramen zijn vermeld van glazeniersatelier Arthur Verhaegen te zijn. Neogotische gekleurde brandglasramen in de koorsluiting met voorstelling van Heilige Carolus Borromeus, Heilige Jozef, Heilig Hart van Jezus (1900), Heilige Anna, Heilige Maria zijn gesigneerd Jos Casier die in 1895 het glazeniersatelier van A. Verhaegen te Gent overnam.

- ✓ De houten tochtportalen en drie dubbele portaaldeuren van 1911 door beeldhouwer E. Vanden Eynde zijn gelijktijdig geplaatst met de door hem geleverde nieuwe meubilering. Het voorlopige meubilair waarmee de kerk deels was uitgerust werd pas jaren later vervangen door een nieuw ensemble in typische neogotiek van de Gentse Sint-Lucasschool.
- ✓ De reeks heiligenbeelden op wandsokkel in de zijbeuken zijn thans egaal wit overschilderd. Het gepolychromeerd stenen hoofdaltaar, vermoedelijk van eind 19de eeuw en uitgevoerd door het atelier Bressers-Blanchaert, heeft een retabel met calvarie als centraal tafereel. De stenen altaartafel is op het front voorzien van drie ronde medaillons met ingeschreven vierpas en voorstelling van de passiesymbolen aan weerszij van gekroond IHS-monogram. De zijaltaren vormen naar concept en stilistisch een ensemble met het hoofdaltaar. Ze zijn toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw (noordzijde) en aan Sint-Jan Baptist (zuidzijde).
- ✓ Van de neogotische eikenhouten communiebank werd het al bestaande stuk later aansluitend in de zijbeuken verlengd. Een onderdeel is thans omgevormd tot altaar. De houten preekstoel heeft reliëfvoorstellingen van de vier evangelisten op de kuip. De twee eikenhouten biechtstoelen zijn eveneens van E. Vanden Eynde. Het natuurstenen doopvont, met koperen deksel en achthoekige kuip, heeft reliëfdecoratie in medaillonvorm dat sterke verwerking vertoont.
- ✓ Het orgel, gebouwd in 1726 door Joannes Thomas Forceville (Brussel) is afkomstig uit de Sint-Laurentiuskerk van Lokeren. Het werd later herhaaldelijk getransformeerd, onder meer door Van Peteghem. Later werd het in een neogotische orgelkast ingebouwd door Charles Anneessens en verplaatst naar Ruiterskerk. Het is beschermd in situ en werd tijdens de renovatiewerken in 2009 in een houten kist beveiligd.
- ✓ De gedenkstenen in de kerk:
 - Vooraan rechts in het priesterkoor staan op een gedenksteen de beginwoorden "HANC ECCELSIAM ANNO DOMINI 1877" (Deze kerk in het jaar des Heren 1877...) wat wijst op het begin van de bouw van de kerk. Verder worden de namen vermeld van de eerste pastoors van de parochie: Adolph Rubbens overleden in 1892 en Urbanus De Raedt, die de bouw van de kerk voltooide in 1898.
 - Vooraan links staat op de gedenksteen dat de bouw begon dankzij "giften en aalmoezen".

2.1.3 Architecturale mogelijkheden

Opbouw van de kerk op architecturaal vlak is in typische negentiende-eeuwse bouwstijl zoals hiervoor beschreven. De neogotische kerk van de Ruiters is mooi door de sierlijke vormgeving van de opgaande zuilen en gewelvbogen. Het geheel is harmonisch en evenwichtig in de verhoudingen. De lichtinval is heel mooi (spijtig genoeg verstoord door het ingepakte orgel). De kerk is qua meubilair en versieringselementen sober en evenwichtig ingericht. Meerdere versieringselementen vallen op en zijn goed bewaard gebleven.

Ruimtelijke indeling van de kerk:

- ✓ Hoofdaltaar
- ✓ Rechts priesterkoor met sacristie (de vroegere winterkapel)
- ✓ Sacristie links, nu opslagruimte voor kerk attributen
- ✓ Volksaltaar in de kruising
- ✓ Ruimte met verwarmingsinstallatie
- ✓ Toilet
- ✓ Kruising: kruisbeuken met zijaltaren van Sint-Jan Baptist (N) en O.L.V. (Z)
- ✓ Middenbeuk
- ✓ Zijbeuken met aan de wand "de kruisweg"
- ✓ Doopvontuimte
- ✓ Doksaal met orgel
- ✓ Portaal met trap naar doksaal en verder naar zolder
- ✓ Kerktoren met grote en kleine torenklok

De kerk is toegankelijk voor rolstoelgebruikers via een zijdeur links naast hoofdingang.

2.1.4 Bouwfysische toestand

De kerk werd tussen 2001 en 2010 in drie fasen grondig gerestaureerd:

- ✓ Fase 1:
 - 05/02/2001–20/07/2001, dak herstellingswerken door hoofdaannemer Corvers Franckx.
 - Fase 2: 03/11/2003–28/05/2004, buitenmuren, ramen en deuren door hoofdaannemer Aquastra.
- ✓ Fase 3:
 - 21/02/2009–26/12/2009, volledig gesloten kerk voor de vernieuwing van de elektrische installaties, schilderwerken en oprissingswerken door hoofdaannemers Pit en Mortier. Monumentenwacht voerde de laatste bouwkundige inspectie uit in 2021 en interieur inspectie in 2022.

2.2 Beschrijving van het actueel gebruik en functie

Capaciteit: 375 stoelen.

Erediensten tot permanente gebruiksovereenkomst of verkoop.

Andere activiteiten:

- ✓ De kerk is enkel geopend bij aanwezigheid van een verantwoordelijke of op afspraak.
- ✓ Thema- en/of occasionele tentoonstellingen op aanvraag.
- ✓ Concerten op aanvraag.

2.3 Visie op toekomstig gebruik

2.3.1 Knelpunten, potenties en aandachtspunten

Er is geen uitbreidingsmogelijkheid door privéwoningen links en rechts naast de kerk en het kerkhof erachter. Het sanitair is beperkt tot een klein wc-hokje. De verwarming is niet optimaal bij vriestemperaturen.

De architectuur is niet van aard om welke vorm van compartimentering te overwegen. Tenzij middels het inbrengen van units.

2.3.2 Visie op toekomstig gebruik

Momenteel wordt uitgekeken naar hetzij een permante gebruiksovereenkomst of verkoop.

In het eerste geval zijn allicht aanpassingswerken noodzakelijk. Hierbij dient aangestipt te worden dat er een zeer grote interesse is vanwege de gemeentelijke academie. Onder meer was recent de mogelijkheid om er de eindwerken te presenteren een groot succes.

De Kerkraad heeft inmiddels meerdere “workshops” met betrekking tot de toekomst van religieuze gebouwen bijgewoond.

In het tweede geval liggen de zaken veel moeilijker gezien de omgeving van de kerk. Er is aan weerszijden een toegangsweg naar het kerkhof dat achteraan er onmiddellijk aan paalt. Er is bebouwing zonder tussenruimte aan beide toegangswegen. M.a.w. de kerk staat op een eilandje dat niet groter is dan de kerk zelf met uitzondering van het pleintje vooraan. Te noteren valt dat er onder vermeld pleintje een schuilkelder is welke misschien mogelijkheden biedt.

2.3.3 Plan van aanpak voor realisatie van toekomstig gebruik

De Kerkraad beseft zeer goed dat het Gemeentebestuur de bal in hun kamp heeft gelegd. Zij vertrouwt er evenwel op dat het nieuwe Gemeentebestuur, desgevraagd, zijn medewerking zal verlenen, met erkenning voor de inbedding van de kerk in het dorpsweefsel en haar betekenis als gevoelig herkenningspunt voor de inwoners.

3. SINT-ROCHUSKERK

3.1 Beschrijving van het gebouw

3.1.1 Identificatie en juridische context

Adres: Sombekedries z/n te 9250 Waasmunster – Sombeke

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Rochus

Kadaster: Waasmunster, 1ste afdeling, sectie B1192a

Oppervlakte volgens kadaster: 1296,89 m²

Bouwjaar/periode:

- . eerste kapel gebouwd in 1629 en gewijd in 1634
- . uitbreiding proosdijkapel in 1642 en gewijd in 1643
- . als parochiekerk verheven op 19 febr 1888, uitgebreid naar zijn huidige vorm en gewijd in 1891

Bescherming:

- . bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Rochus, sinds 05-10-2009.
- . monument orgel Parochiekerk Sint-Rochus: sinds 04-03-1980.
- . monument Parochiekerk Sint-Rochus, sinds 04-05-1982.
- . stads- of dorpsgezicht Dorpskom Sombeke, sinds 04-05-1982.

Statuut binnen het pastorale plan 2026-2031:

- behoud eredienstfunctie voor huwelijken en uitvaarten,
- eucharistievieringen mogelijk op speciale parochiale feestdagen,
- iedere zondagmorgen, samenkomst om te bidden rond het Woord van de Heer,
- nevenbestemming in tijd, voor zover de eredienst het toelaat

3.1.2 Cultuurhistorische waarde

Beschermd als monument bij MB van 04.05.1982.

Gelegen midden aan de noordzijde van de driehoekige bovendries in het gehucht Sombeke. Een eerste kapel werd opgericht in 1629 onder impuls van Jacob Laureyns, baljuw van de heerlijkheid van Sombeke en met giften van de inwoners van het gehucht. De proosdijkapel, ter ere van de Heilige Rochus, Heilige Jozef en Heilige Hubert, werd gebouwd op de afgegraven "meulenberg", grond in 1628 afgestaan door Alexandrina van Gaver, vrouw van Sombeke. De bidplaats werd deels opgetrokken van baksteen afkomstig van de grondvesten van een woning op de mote van Sombeke, toebehorend aan de vrouw van Sombeke, en

gedeeltelijk van stenen geschonken door Jan Heynderickx. Reeds in 1631 werden rond de kapel achttien eiken geplant. De kerk werd ingewijd op 3 mei 1634. In 1640 werd de heerlijkheid van Sombeke verkocht aan Hieronymus de Maeyer, een Antwerpse koopman, die een nieuwe, grotere kapel liet bouwen in 1642 onder leiding van de Antwerpse bouwmeester Frans Staes, de bouw werd in 1643 beëindigd en ingezegend door Antonius Triest, bisschop van Gent, op 3 mei 1643. De proosdijkapel werd bij besluit van 19 februari 1888 verheven tot parochiekerk en kort daarna aanzienlijk vergroot naar de plans van architect Modeste De Noyette. Bij de vergroting werd het koor afgebroken en werd de kerk voorzien van een uitspringend transept, aangebouwde sacristieën en een nieuw koor. De oude sacristie werd als doopkapel ingericht. In 1890 werd het houten klokkentorentje vervangen door een stenen toren. De kerk werd opnieuw ingewijd door monseigneur Stillemans op 19 oktober 1891. In 1906 werd de gevel ontleisterd. De kerk werd gerestaureerd in 1986 onder leiding van architect F. Weyers (Sint-Niklaas).

Barokke kerk van baksteen met gebruik van zandsteen voor plint, hoekkettingen en venster- en deuromlijstingen en decoratieve details, afgedekt met een leien zadeldak. De plattegrond ontvouwt een eenbeukige kerk van vier traveeën met ingebouwde vierkante westtoren, uitspringend transept van één travee en driezijdig afgesloten koor van één travee, geflankeerd door sacristie in het noorden en berging in het zuiden en met doopkapel tegen de westzijde van het zuidelijk transept. Geaccentueerde westgevel met halsgevel en dominerende toren. Vierkante toren met in de later toegevoegde bovenste geleding, de klokkenkamer, met afgekante hoeken, en bekroond met decoratieve torenhelm met torenkruis. Rondboogpoort gevat in een geblokte barokke omlijsting van zandsteen met bloemmotieven en sluitsteen met putto, ingeschreven in een rechthoekige omlijsting met putti in de hoeken en met hoofdstel, voorzien van cartouche met IHS-monogram gehouden door twee engelenfiguren. Vleugel deur met fraaie, gesculpteerde houten deurmakelaar gedateerd 1643. Aan weerszij van het portaal, omlijste rondboognissen met driehoekig fronton, waarin beelden van Heilig Hart van Jezus en Heilig Hart van Maria. In de tweede geleding rechthoekig, omlijst doksaalvenster met bekronende rondboognis met beeld van de patroonheilige Heilige Rochus, gevat in een omlijsting met voluten en geprofileerde kroonlijst. In de geveltop omlijst uurwerk van 1901. Noord- en zuidgevel verlicht door grote, omlijste steekboogvensters gevat in zandstenen omlijsting met oren en gebogen druiplijst. Steigergaten onder de kroonlijst. In transeptgevels, gelijkaardige vensters en in de geveltop omlijste oculus. Onder koorvenster, kruisbeeld met bronzen Christus. Twee lage sacristieën met getraliede steekboogvensters in geriemde omlijstingen met oren en met zandstenen omlijst rondboogdeurtje.

Classicistisch getint kerkinterieur. Eenbeukige kerk overwelfd met gepleisterde kruisgewelven gescheiden door gordelbogen versierd met rozetten en rustend op versierde consoles. Doksaal aangebracht in 1875 door de gebroeders Beerens van Waasmunster. Doopkapel afgesloten door ijzeren hek. Rondboogvormige deur naar sacristie, gevat in versierde zandstenen omlijsting met neuten, oren en gebogen kroonlijstje. Glasramen. In het koor

hergebruikt oud glasraam met medaillon met de Heilige Rochus van Montpellier, boven het hoofdaltaar en afkomstig van het vroegere doksaal, geflankeerd door glasramen van Heilige Jozef en Heilige Hubertus, gedateerd 1964; in de noordbeuk Heilige Hart van Jezus, Heilige Bernardus en Heilige Antonius, alle geschonken in 1961 en in de zuidbeuk Heilig Hart van Maria (donum 1962), Heilige Apollonia (donum 1961) en Heilige Barbara (donum 1962); gemaakt door het atelier Los (Dendermonde).

Mobilair. Schilderijen: Onze-Lieve-Vrouw schenkt de Rozenkrans aan de Heilige Dominicus Guzman, 19de eeuw, altaarstuk van het noordelijk zijaltaar; Marteldood van de Heilige Apollonia, altaarstuk van het zuidelijk zijaltaar, door J. Horenbrant (Gent); Kruisafneming, boven de doopkapel, 19de eeuw; op doek geschilderde kruiswegtaferelen in houten omlijsting.

Beeldhouwwerk. Gepolychromeerde plaasteren beelden van onder andere Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes (1902), Heilige Theresia van Lisieux, Heilige Franciscus (gekocht in 1902), Heilige Rita, Heilige Rochus en Heilige Barbara, twee beelden van Heilig Hart van Jezus, twee beelden van Heilige Jozef met Kind, Heilige Antonius van Padua, Heilige Apollonia, Heilige Hubertus, Kindje Jezus van Praag.

Hoofdaltaar van 1889 van Karel Schmitz (Eeklo) naar ontwerp van architect M. De Noyette, deels verguld hout in neorenaissancestijl. De zijaltaren, geschilderde en gemarmerde houten portiekaltaren van 1889, zuidelijk altaar toegewijd aan Heilige Apollonia, noordelijk altaar aan Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans, gemaakt met materiaal van het oude altaar, vermoedelijk van 1713. Twee eiken koorbanken, afkomstig uit de Sint-Bartholomeuskerk in Geraardsbergen, geschonken na de uitbreiding van de kerk in 1888, erboven zijn in 1905 in twee beglaasde kasten de 18de-eeuwse reliekhouders van de Heilige Rochus en de Heilige Apollonia van de hand van Philippus Nijs geplaatst. Eikenhouten lambriseringen aangebracht in 1905 door het huis Billiaux Grossé (Brussel). In zuidelijk transept kerkmeestersbank met op rugpaneel medaillon van Heilige Rochus, gedateerd 1780. Eiken communiebank met panelen voorstellend de Drie Goddelijke Deugden door Adriaan Nijs (Temse) uit de 17de eeuw. Houten preekstoel met voorstelling van de Heilige Rochus van 1793, bij de verplaatsing na de vergroting van de kerk voorzien van een nieuwe trap. Twee eiken biechtstoelen in de transeptarmen, in zuidelijk transept oude biechtstoel, in noordelijk transept eind 19de-eeuwse biechtstoel. Marmeren doopvont op baluster met koperen deksel.

Orgel van Petrus Vereecken en zoon (Gijzegem), van 1874, getransformeerd door de firma Daem-De Vis, beschermd monument bij MB van 04.04.1980.

Arduinen grafzerk in het koor van J. Laureyns, heer van Sombeke, overleden in 1726, en echtgenote, overleden in 1704; marmeren graftekens uit de 18de eeuw van burggraaf C. Snoy

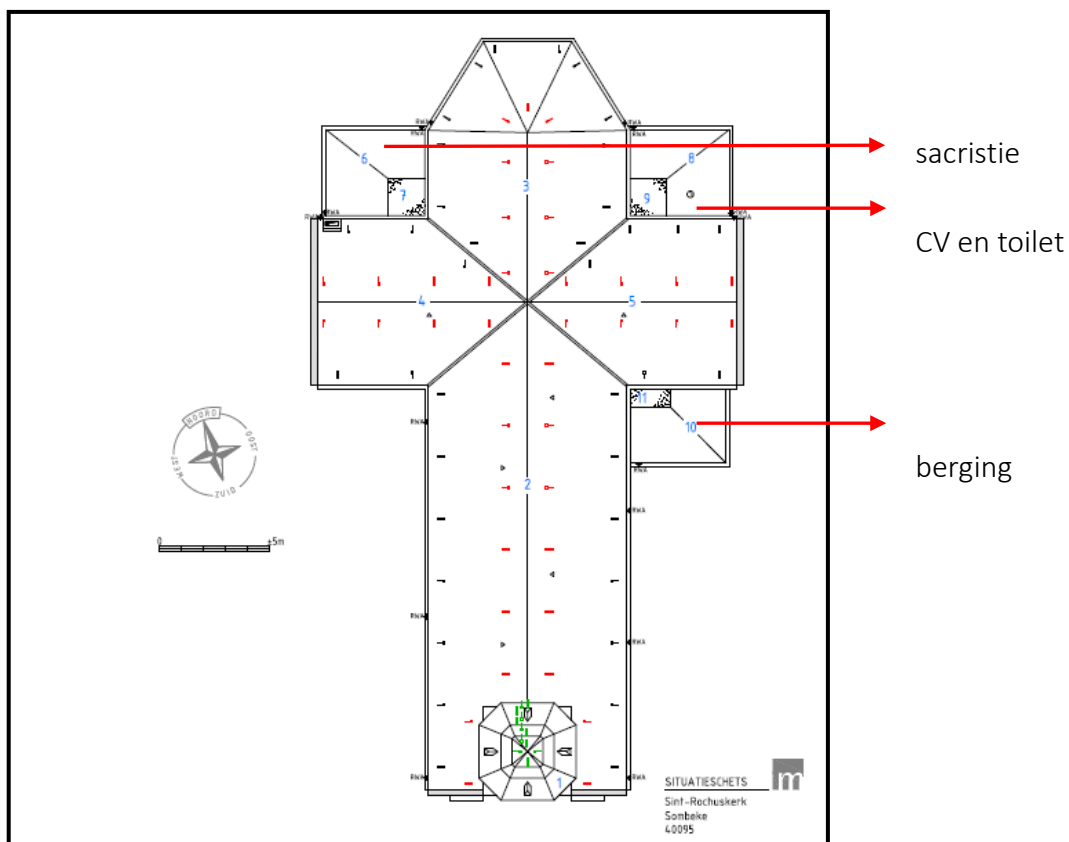
en echtgenote en van A. De Castro en echtgenote, voor de vergroting van de kerk in de oude koorvloer.

Uit: Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Parochiekerk Sint-Rochus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/88571> (geraadpleegd op 28 juli 2017).

3.1.3 Architecturale mogelijkheden

De Sint-Rochuskerk is een éénbeukige kruiskerk waarvan de plattegrond de vorm heeft van een Latijns kruis, door de aanwezigheid van een dwarsbeuk (transept) tussen het schip en het koor.

Het middenschip telt vier traveeën en het koor is Noord georiënteerd.

De kerk telt momenteel 230 stoelen: 150 in de middenbeuk en 2 maal 30 stoelen in de dwarsbeuk.

In het hoogaltaar, achter de communiebank, staat het hoofdaltaar.

Voor de communiebank is een optrede voorzien met het moderne altaar, de kaarsen en twee lezelaars.

In de sacristie (links) worden de alben, kazuifels, liturgisch vaatwerk, ... bewaard. Er is een lavabo met warm en koud water voorzien.

In de rechterbovenhoek van het kruis is een ruimte voorzien voor de centrale verwarming, alsook een toilet.

In de rechteronderhoek van het kruis was de voormalige doopkapel voorzien. Deze is nu in gebruik als bergruimte.

Op het hoogzaal staat het nog steeds gebruikte, geklasseerde Vereecken-orgel uit 1874 alsook het originele drijfwerk van de wijzerklok aan de toren.

Centraal onder het hoogzaal is het portaal van de kerk. Links en rechts ervan, zijn nog twee kleine bergruimten met trap voorzien.

Voor de kerkingang is een arduinen trap met drie treden voorzien.

Links is een hellend vlak voor mindervaliden voorzien.

Achter de kerk, ligt het kerkhof met strooiweide, dat momenteel meer en meer een centrale rol gaat vervullen in de gemeente Waasmunster.

Het kerkhof werd opgericht na schenking in november 1888 aan de kerkfabriek door de familie De Brabander van een stuk land achter de kerk van Sombeke; daarbij werd een plaats voorbehouden voor de familiegrafkelder van de schenkers en een begraafplaats voor de priesters van Sombeke. Een gekasseid pad links opzij van de kerk leidt naar het hoger gelegen grotendeels omhaagde kerkhof met ijzeren toegangshek in de as van het koor. Een axiaal grintpad leidt naar het centraal staande hardstenen grafmonument van de familie De Brabander gemarkeerd door een Christusbeeld aan kruis op een hoge sokkel met opschrift "Grafstede der Familie de Brabander", omringd door zes verspreid staande geajoueerde traditionele gietijzeren grafkruisen, de meeste met bewaarde tekstplaat (sommige onleesbaar geworden).

Het grafmonument wordt nog gerestaureerd.

Het kerkhof is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 05.10.2009.

Gezien de Sint-Rochuskerk op verschillende toeristische fiets- en wandelroutes is gelegen, kan eventueel de mogelijkheid onderzocht worden om de kerk te stellen.

3.1.4 Bouwfysische toestand

De kerk werd laatst grondig gerestaureerd in 1986 onder leiding van architect F. Weyers (Sint-Niklaas), door de aannemer Vlaeminck nv uit Lokeren.

De kerkfabriek Sint-Rochus is aangesloten bij Monumentenwacht en laat de kerk regelmatig inspecteren en de aanbevolen onderhoudswerken uitvoeren.

Momenteel zijn er geen spectaculaire restauraties te verwachten op korte en middellange termijn.

Enkel binnenschilderwerken en het plaatsen van een degelijk alarmsysteem dringen zich op korte termijn op.

3.2 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

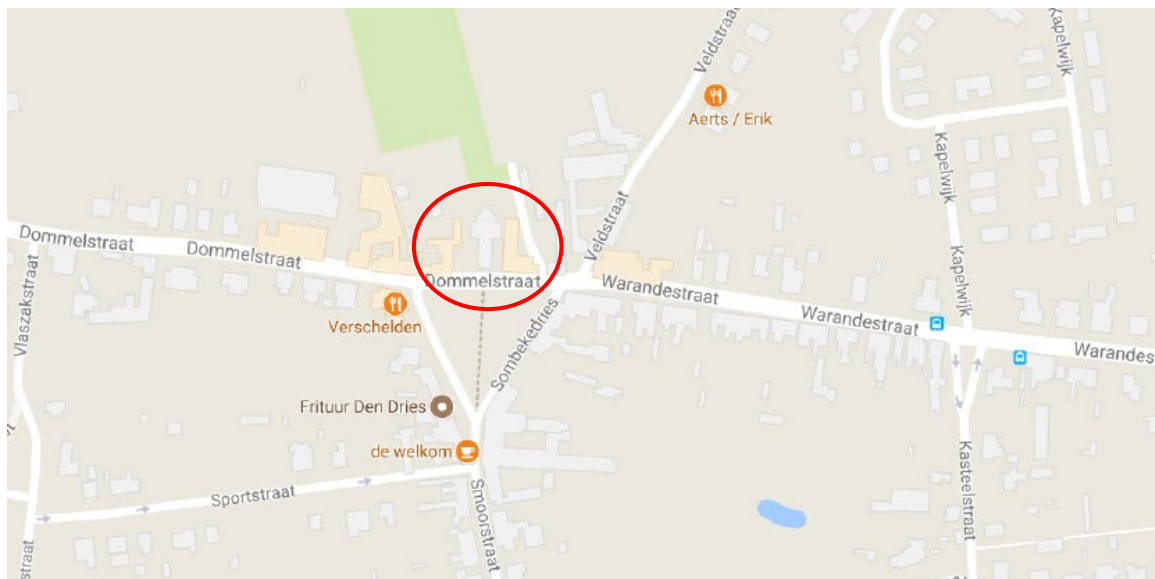
Het toeristische Sombeke ligt op de verbindingsweg van Waasmunster naar Temse en tevens op diverse fiets- en wandelwegen. Er is een bushalte aanwezig aan de kerk en aan de Kapelwijk.

De Sint-Rochuskerk met de bovendries bepaalt onmiskenbaar het gezicht van de parochie. De bovendries leent zich perfect tot de grotere manifestaties: Meidriesfeesten, Vlaanderen feest, MTB-toertochten, de Kermisweek met rommelmarkt, kinderaanimatorie en wielkoersen, de LIA-loop, de Kerststal met kerstanimatorie en Drie Koningen-zingen met warme chocomelk en glühwein, ...

Er is ook aandacht voor het educatieve en culturele via het Natuuratelier.

Zowel in de week, als in het weekend draaien de drie aanliggende cafés op volle toeren.

Ook het culinaire wordt beleefd: Foodsharing Tastu, Frituur Den Dries, ...

Sombeke heeft ook een sociale functie met het tehuis vzw LIA, waar kinderen en jongvolwassenen in moeilijke familiale omstandigheden worden opgevangen, ...

En voor de kleinsten is er de kleuterschool Sint-Franciscus.

Via de Smoorstraat zijn de kerk en de bovendries verbonden met de benedendries en het Kasteel.

De Sint-Rochuskerk ligt op 900 m van de Sint-Margrietkerk te Elversele. Deze is momenteel gesloten voor de wekelijkse eredienst en de parochianen hebben de weg gevonden naar Sombeke.

De nabij gelegen pastorie is momenteel niet meer verhuurd, (zware) kosten dringen zich op...

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

- Capaciteit:

230 stoelen (mogelijkheid om 70 stoelen extra te voorzien)

- Eredienst

Aantal eucharistievieringen op weekdays:

- Kermismaandag
- KVLV-Meiviering, de laatste vrijdag van de meimaand

Aantal eucharistievieringen tijdens het weekend/feestdagen:

- enkel op Sombeekse Hoogdagen: Sacramentszondag gevolgd door de grote Sacramentsprocessie,
- Kermiszondag gevolgd door de kleine processie,
- H.Apollonia, ...

Aantal samenkomsten om te bidden rond het Woord van de Heer

- iedere zondagmorgen
- Aswoensdag,
- Kruisweg op Goede Vrijdag, ...

Aantal begrafenissen: 14 in 2024

Aantal huwelijken: 2 in 2024

- Andere

Tentoonstellingen: 1 à 4 per jaar ism diverse culturele organisaties

Concerten: 2 à 3 per jaar

Repetities op regelmatige wekelijkse basis, of projectmatig

- Toegankelijkheid:

Openingsuren van het kerkgebouw: enkel tijdens de vieringen en op afspraak

Aantal vrije bezoekers per dag: nvt

Permanent toezicht of niet permanent toezicht: nvt

Beveiliging van het kerkgebouw (camerabewaking, alarmsysteem, ...): nvt

- Ruim gemengd gebruik:
 - Religieus en cultureel/toeristisch
 - Structureel en occasioneel
 - Grootschalig en individueel

3.3 Visie op toekomstig gebruik

Knelpunten, potenties en aandachtspunten

De Sint-Rochuskerk ligt op toeristische wandel- en fietswegen en is het centrum van een rijk gevuld actief dorpsleven, met dorpsfeesten, processies, kermis, ...

Het (permanent) openstellen ervan is een extra troef.

De kerk zelf is makkelijk te onderhouden, goed verwarmbaar (ook in de winter!), heeft een perfecte akoestiek, een degelijk onderhouden Vereeckenorgel en piano

NAAR DE TOEKOMST - BESLUIT

Op het grondgebied van de gemeente Waasmunster ziet het toekomstperspectief voor elk kerkgebouw er als volgt uit:

	2017-2019	2020-2025	2026-2031
Sint-Jan Baptistkerk Ruiter	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie (*)	- kerk voor enkel uitvaarten en huwelijken - mogelijk verkoop of permanente gebruiksovereenkomst
Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Petrus en Pauluskerk Centrum	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie	- kerk met volwaardige eredienstfunctie - met nevenactiviteiten
Sint-Rochuskerk Sombeke	kerk met volwaardige eredienstfunctie	kerk met volwaardige eredienstfunctie (*)	- kerk voor uitvaarten en huwelijken - samenkomen om te bidden - neven- bestemming(en) van toepassing

(*) ingeval van 2 actieve priesters

Vanzelfsprekend is dit geactualiseerde kerkenbeleidsplan 2026-2031 maar een aanzet tot het voeren van een beleid dat dit kerkelijk onroerend en roerend erfgoed valoriseert. Gedegen beheersplannen zijn van essentieel belang om deze gebouwen voor de komende generaties een meerwaarde te kunnen laten zijn. Het vereist dat kerkbesturen met een open blik naar de toekomst durven kijken en zich laten inspireren door schoolvoorbeelden uit ons land of het buitenland. Deze opdracht is een opdracht die niet morgen start ... maar is een uitdaging die vandaag begint.

Dit geactualiseerde kerkenbeleidsplan 2026-2031 dient regelmatig geëvalueerd te worden met de reële situatie te velde; dwz leefbaarheid parochiegemeenschap, aanwezigheid van priester, ...

Ook de samenwerking met de gemeente ifv nevenbestemming of herbestemming zal afgetoetst moeten worden.

Het Centraal Kerkbestuur Waasmunster wil hierbij een inspirerende rol blijven spelen. Als katalysator van al deze projecten wil ze de kerkbesturen en andere actoren bijstaan in hun zoektocht naar een zinvolle invulling van hun kerkgebouw.

- Bijlage 1: akteneming van het kerkenbeleidsplan door de gemeente
- Bijlage 2: goedkeuring door de Bisschoppelijke Overheid
- Bijlage 3: goedkeuring door het gemeentebestuur

Bijlage 2: goedkeuring door de Bisschoppelijke overheid

Bisdom Gent

Goedkeuring Kerkenbeleidsplan gemeente WAASMUNSTER 2026 -2031

Joris De Jonghe, diocesaan administrator van het bisdom Gent, verklaart hierbij dat hij heeft kennis genomen van het *Kerkenbeleidsplan 2026 – 2031 voor de gemeente WAASMUNSTER* en dat hij dit plan goedkeurt.

Gent, 20 augustus 2025

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Joris De Jonghe'.

**Joris De Jonghe
diocesaan administrator**

